



## Fokus på helse i Sauekontrollen

### Forfatter

Grethe Ringdal, Animalia  
Åshild Øritsland Våge, Animalia

### Sammendrag

Sauekontrollen er det viktigste verktøyet vi har for å få oversikt over sykdomsforekomsten i norske sauebesetninger. Helsedata fra Sauekontrollen gir deg muligheten til å sette fokus på helsestatusen i flokken din.

### Publisert

2012

### Referanse

Sau og Geit nr. 1/2012

### Utskriftsdato

19.04.2025 [www.fag.nsg.no](http://www.fag.nsg.no)

*Saukontrollen:*

# Fokus på helse



***Saukontrollen er det viktigste verktøyet vi har for å få oversikt over sjukdomsforekomsten i norske sauebesetninger.***

***Helsedata fra Saukontrollen gir deg muligheten til å sette fokus på helsestatusen i flokken din.***

Det er også ønskelig å bruke helsedata fra kontrollen i avlsarbeidet. Likevel er den største nytten av helseregistreringer i Saukontrollen den man har i egen besetning.

## **Levende opptatt av sau**

Sven Reiersen driver sammen med kona Marit gård på Hornnes nederst i Setesdal. På gården er det 120 spælsauer og 40 ammekyr. Foruten gårdsdrifta jobber Sven også som omreisende saueklipper i Indre Agder, og holder i den sammenheng klippekurs for NSG sin klippeskole. Sven er levende opptatt av sauedrift og saueavl. Han var tidligere lokallagsleder i Evje og Hornnes Sau og Geit, og er nå styremedlem og avlsansvarlig i Aust-Agder Sau og Geit. Han er også leder i Aust-Agder værring og medlem i NSGs

avslutvalg som representant for region Øst. Når vi spør han om helseregistreringer er budskapet klart:

- Det er viktig at flere bønder begynner å registrere helseopplysninger i Saukontrollen, både for egen og felles nytte.

## **Få som registrerer**

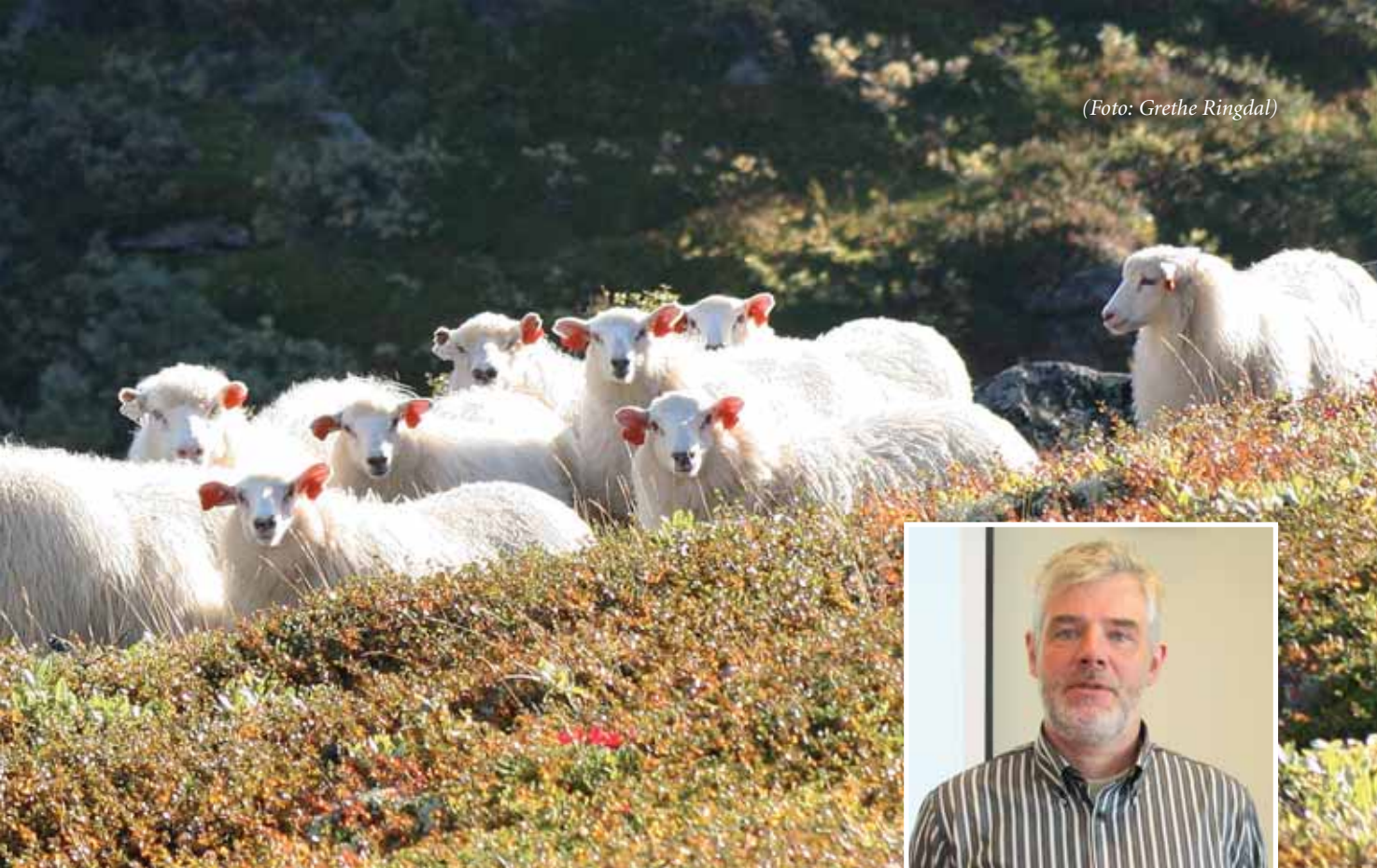
I følge Årsmeldingen til Saukontrollen for 2010 var det kun 40% av medlem-

mene som innrapporterte helseopplysninger. Selv i avlsbesetninger, hvor det er obligatorisk å registrere opplysninger, er det kun 45% av medlemmene som gjør det. Av disse er det igjen forskjell i hvor mye som registreres.

Sven tror at dette skyldes at mange ikke ser nytten av å ha registreringene i Saukontrollen når de står i helsekortet.



*Sven Reiersen synes tiden som brukes til registrering er vel anvendt tid og gir stor nytteverdi tilbake. (Foto: Grethe Ringdal)*



(Foto: Lisbeth Hektoen)

- For å få inn flest mulig registreringer ville det beste være om behandlende veterinær overførte sine opplysninger direkte til Sauekontollen gjennom sine kanaler, kommenterer han.

### **Helseregistrering er viktig for avlsarbeidet**

Sven har ikke vanskeligheter med å se viktigheten av helseregistreringer både for avl og forskning.

- Med mer helseregistreringer enn i dag vil vi kunne ha bedre nytte av helsedata i en bærekraftig saueavl og til forskning på en mer frisk og utholdende sau, mener han. Skal dette være et argument for å registrere er Sven opptatt av at resultatene må formidles tilbake til bøndene, slik at samlet nytte av innregistrering blir større enn arbeidet med registreringene.

### **Registrerer sjukdom og forebyggende behandling**

Selv registrerer Sven alle sjukdommer og skader inn i Sauekontrollen. På søyer er disse vanligst; mastitt, melkefeber, vom-i-skinne og listeriose. På lam er diaré og klostridieinfeksjoner de

tyngste registreringsårsakene. I tillegg til sjukdom registrerer han all forebyggende behandling som vaksinasjoner og behandling mot parasitter. Krav til dokumentasjon gjennom forskrift og KSL tilsier uansett at helsekort skal føres.

### **Stor nytteverdi og godt anvendt tid**

- Det er svært viktig å være nøye med føring av helsekortet etterhvert som ting skjer ute i fjøset. Skal man få til dette i travle perioder er det avgjørende at kortet ligger lett tilgjengelig, ellers er det lett å glemme det. I rolige perioder fører jeg inn opplysningene i Sauekontrollen Web, noe som er lite ekstrarbeid når helsekortene først er ført skikkelig. Tiden jeg bruker til registrering er vel anvendt tid og gir meg stor nytte tilbake i form av god oversikt over sjukdomsbildet i min besetning, sier Sven ivrig.

### **Helseregistreringer for egen del**

Sven bruker registreringene til å overvåke utviklinga av tap- og helsesituasjonen i besetningen. Ved å følge utviklinga fra år til år kan han sette inn rett tiltak til rett tid. Her trekker han

frem *Årsutskriften* og *Årsutskrift Helse* som viktige rapporter. Årsrapportene blir laget i januar og gir en oppsummering av de viktigste resultatene for foregående år. Det er også en egen helse rapport i programmet. Den setter fokus på sjukdom og tapene som har vært året før, og sammenligner resultat fra egen besetning med gjennomsnittstall for fylket og landet. Sven etterlyser enda mer fokus på hvordan sjukdom påvirker økonomien til bonden, og drar frem mastitt som et eksempel.

### **Viser status**

- I Sauekontrollen har man flere rapporter som viser sjukdomsregistreringer og forebyggende tiltak. Rapporten sjukdomsforekomst viser hvor mange tilfeller jeg hadde av hver sjukdom på årsbasis. Det fine er at jeg kan gå inn og se hvordan statusen egentlig var f.eks. i 2010. Hvordan har utviklingen vært og hvor skal jeg sette inn tiltak i min besetning? sier Sven.

- Er jeg usikker på hvilke dyr som var sjuke kan jeg få opp detaljene ved å gå på <Registreringer> under <Helse> i rapportdelen av Sauekontrollen.

- Er det en søye jeg ønsker å



utrangere er det muligheter for å notere dette i Sauekontrollen. Om høsten før første slakting kan man da ta ut en rapport over notatene man gjorde om våren, slik at en får rangert ut de søyene det er merknader på. Det er fort gjort å glemme slike dyr i en travel tid om våren, fortsetter han.

### Dokumentasjon til forsikringsselskapet

Sven registrerer også helseopplysninger i ammekubesetningen sin. Han kan fortelle at disse registreringene var avgjørende for forsikringsoppjøret da han i fjor fikk problemer med kasting i ammekubesetningen.

- Etter mange år med lite problemer med storfehelse hadde vi siste kalvings-sesong mange kastinger, tomme kyr, dødfødte kalver og enkelte misdannelser. Ved innsending av skademelding kunne vi legge ved dokumentasjon som viste helsestatus i besetningen i mange år tilbake, og at det var en markert økning i fødselsrelaterte anmerkninger siste året. Videre at det var gjennomført forebyggende behandling systematisk gjennom mange år. Dette, sammen med veterinærattester på aktuelle



Sven Reiersen synes det er svært viktig at enda flere saueprodusenter registrerer helseopplysninger i Sauekontrollen. (Foto: Grethe Ringdal)

behandlinger og analyser av blodprøver fra prøvetaking av syke dyr i sjukdomsperioden, var utslagsgivende for at vi fikk en akseptabel forsikringsutbetaling til å dekke deler av tapet vi hadde, forteller Sven.

Sven synes han har god nytte av å foreta helseregistreringer i egen besetning. Helseregistreringene brukes i den daglige driften og til å evaluere helse og produksjon ved årets slutt.

- Jeg vil derfor oppfordre alle til å registrere helseopplysninger i Sauekontrollen. Det kan gjøre saueholdet mer lønnsomt og gi sauene en bedre helse. I tillegg vil det gjøre det mulig å drive et effektivt avlsarbeid på helseegenskapene i framtida, avslutter Sven Reiersen.

Av Grethe Ringdal og Åshild Øritsland Våge

## Dyrehelseportalen

De siste årene har det kommet økte krav om innrapportering av helseopplysninger og medisinbruk. Fra 1. januar 2012 kom det krav fra Mattilsynet om at praktiserende veterinærer skal rapportere all medisinbruk til et sentralt register. Dette er viktig for å få oversikt over medisinbruken. Husdyrnæringa har ønsket dette lenge. I mars 2010 kom et nytt regelverk som økte kravet til hvilken informasjon om dyr og besetning varemottaker og kjøttkontroll skal ha ved slakting

(Hygienereglementet). Dette gjelder blant annet informasjon om helse og medisinbruk hos det enkelte dyr og i besetningen.

For å imøtekomme disse behovene er husdyrnæringa i ferd med å utvikle Dyrehelseportalen. Dyrehelseportalen er et system for innrapportering, lagring og kommunikasjon av data om helse og medisinbruk. Her kan veterinærer rapportere helseopplysninger og medisinbruk enten direkte på nettsida Dyrehelseportalen.no, eller via sitt fag-system. Aktuelle opplysninger blir så

sendt til alle som har behov for dem. Dette kan være Mattilsynet, varemottaker og den enkelte produsent. For sauebønder vil dette bety at i løpet av 2012 vil veterinærens registreringer i Dyrehelseportalen komme direkte inn som sjukdomsregistrering på individ i Sauekontrollen.

Husk at sjukdom som ikke behandles med medisiner og forebyggende behandlinger også skal noteres i helsekortet. Disse opplysningene bør også føres i Sauekontrollen.



(Foto: Grethe Ringdal)